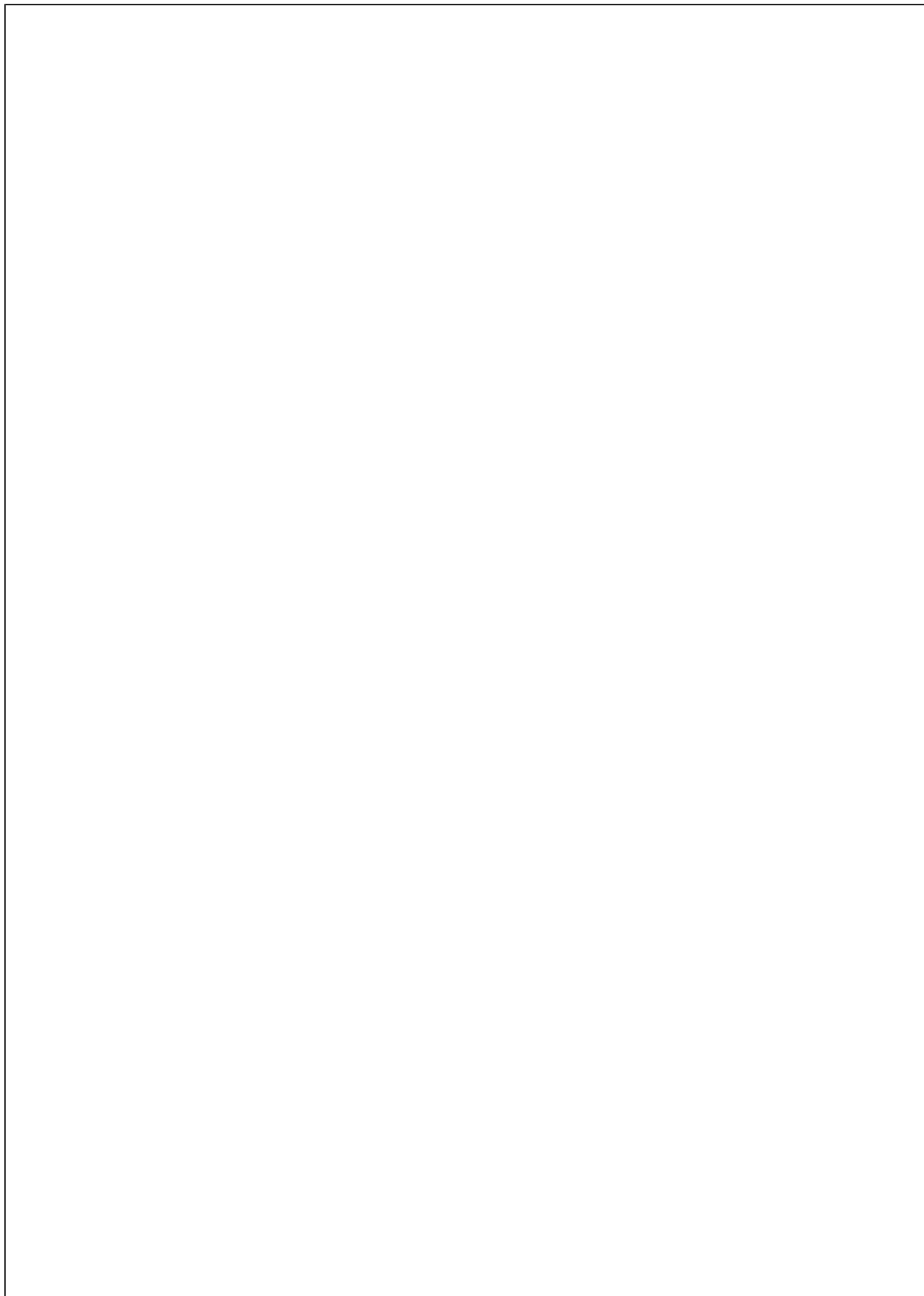

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/193726,Irena-Siwinska-Ministerstwo-Ziem-Odzyskanych.htm>

1

27.02.2026, 00:14

[Następny](#)

[Powrót](#)

Irena Siwińska: Ministerstwo Ziem Odzyskanych

13 listopada 1945 r. powstało Ministerstwo Ziem Odzyskanych, powołane przez Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej. Funkcjonowało ono do stycznia 1949 r.

13.11.2025

[Ziemie Odzyskane](#)

Ministerstwu Ziem Odzyskanych, na którego czele stanął działacz PPR Władysław Gomułka, powierzono zadania związane z administrowaniem zachodnimi i północnymi terenami Polski przejętymi od Niemiec po II wojnie światowej. Nowy resort miał przygotować i przeprowadzić integrację tych tzw. Ziem Odzyskanych z resztą kraju. Nie bez znaczenia były również względy polityczne – wydzielenie wspomnianych terenów spod władzy Ministerstwa Administracji Publicznej, którym kierował Władysław Kiernik z PSL. Ziemie Odzyskane stanowiły swego rodzaju państwo w państwie, MZO de facto koordynowało działalność większości pozostałych ministerstw na podległym sobie obszarze.

Utrata Kresów Wschodnich

O przebiegu powojennych granic Polski tzw. Wielka Trójka – Churchill, Roosevelt i Stalin – zdecydowała wstępnie już na konferencji w Teheranie na przełomie listopada i grudnia 1943 r. Przyjęto wówczas ogólne założenie, że granica wschodnia będzie przebiegać zgodnie z linią Curzona, a zachodnia znajdzie się na Odrze, oraz że do Polski włączone zostaną Prusy Wschodnie i ziemia opolska – jako rekompensata za Kresy Wschodnie, które miały zostać zagarnięte przez ZSRS.

W lipcu 1944 r., w czasie postępującej ofensywy Armii Czerwonej na zachód, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego zawarł z Moskwą umowę dotyczącą granicy polsko-sowieckiej. Umowa ta, podpisana wbrew legalnemu polskiemu rządowi w Londynie, sankcjonowała utratę wschodnich ziem RP na rzecz ZSRS jeszcze przed formalnymi decyzjami podjętymi przez wielkie mocarstwa na kolejnej konferencji – w Jałcie.

W ślad za umową o granicach, we wrześniu 1944 r., PKWN zawarł układy z trzema republikami sowieckimi: ukraińską, białoruską i litewską dotyczące wymiany ludności. Osoby narodowości polskiej miały zostać wysiedlone z terenów wschodnich przedwojennej RP do Polski, podczas gdy zamieszkująca w Polsce ludność ukraińska, białoruska i litewska – na tereny odpowiednich republik. Nowym władzom zależało bowiem na tym, by kraj, w którym zaprowadzają nowe, komunistyczne „porządki”, był możliwie zwarty etnicznie.

Wspomniane akcje wysiedleńcze (zwane eufemistycznie „repatriacją” lub „ewakuacją”) teoretycznie były dobrowolne, w praktyce jednak dobrowolność ta bywała fikcyjna. Wysiedleńcy z Kresów Wschodnich mogli wziąć ze sobą odzież, obuwie, bieliznę, pościel, żywność, pomniejsze sprzęty domowe, inwentarz, ale nie mogli zabrać mebli, pieniędzy (powyżej 1000 rubli na osobę), złota, surowych kamieni szlachetnych, dzieł sztuki, a także samochodów. Za mienie pozostawione w rodzinnych stronach mieli uzyskać zwrot wartości od polskiego rządu.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł